

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. július 11.
(OR. en)

11142/1/23
REV 1

ECOFIN 667
UEM 201
SOC 493
EMPL 344
COMPET 688
ENV 767
EDUC 280
RECH 312
ENER 403
JAI 913
GENDER 144
ANTIDISCRIM 138
JEUN 182
SAN 419

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Előző dok. sz.:	11142/23
Biz. dok. sz.:	COM(2023) 612 final
Tárgy:	A TANÁCS AJÁNLÁSA Olaszország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Olaszország 2023. évi stabilitási programját

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2023) 612 final bizottsági javaslaton alapuló, a Tanács és az Európai Tanács által megtárgyalt fenti tanácsi ajánlástervezetet.

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(...)

Olaszország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Olaszország 2023. évi stabilitási programját

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre¹ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre² és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

¹ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

² HL L 306., 2011.11.23., 25. o.

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

- (1) Az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet³, amely létrehozta a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (a továbbiakban: az eszköz), 2021. február 19-én hatályba lépett. Az eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban az eszköz hozzájárul a gazdasági és inkluzív helyreállításhoz, valamint a fenntartható és növekedésösztönző reformok és beruházások – különösen a zöld és digitális átállás előmozdítását, valamint a tagállamok gazdaságainak reziliensebbé tételét célzó reformok és beruházások – megvalósításához. Közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés ösztönzését, továbbá hozzájárul az Unión belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához is. Az eszköz keretében nyújtott tagállamonkénti maximális pénzügyi hozzájárulást 2022. június 30-án aktualizálták az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

- (2) A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentést, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2023. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2023. március 23-án jóváhagyta az éves fenntartható növekedési jelentés prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára összpontosítanak. A Bizottság 2022. november 22-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2023. évi jelentést is, amelyben Olaszországot azon tagállamok egyikeként azonosította, amelyeket érinthet az egyensúlyhiány, vagy fennáll annak kockázata, és amelynek vonatkozásában részletes vizsgálatra van szükség. A Bizottság 2022. december 14-én elfogadta az Olaszország 2023. évi költségvetésiterv-javaslatára vonatkozó véleményt. A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, valamint a 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amely elemzi a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását. A Tanács 2023. május 16-án elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást⁴ (a továbbiakban: az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlás), és 2023. március 13-án az együttes foglalkoztatási jelentést.
- (3) Bár az uniós gazdaságok figyelemre méltó rezilienciát mutatnak, a geopolitikai kontextus továbbra is negatív hatást gyakorol. Miközben az Unió határozottan kiáll Ukrajna mellett, az Unió gazdaság- és szociálpolitikai menetrendje arra összpontosít, hogy rövid távon enyhítse az energiasokkok által a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra egyaránt gyakorolt negatív hatásokat, valamint hogy középtávon további erőfeszítéseket tegyen a zöld és digitális átállás megvalósítása, a fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, a makrogazdasági stabilitás megőrzése és a reziliencia fokozása érdekében. Erős hangsúlyt helyez az Unió versenyképességének és termelékenységének növelésére is.

⁴ A Tanács ajánlása (2023. május 16.) az euroövezet gazdaságpolitikájáról (HL C 180., 2023.5.23., 1. o.).

- (4) A Bizottság 2023. február 1-jén kiadta „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora” című (a továbbiakban: a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv) közleményt. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv célja, hogy fokozza az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparának versenyképességét, és támogassa a klímasemlegességre való gyors átállást. A terv kiegészíti az európai zöld megállapodás és a REPowerEU keretében zajló erőfeszítéseket. Célja továbbá, hogy támogatóbb környezetet nyújtson az Unió ambiciózus éghajlat-politikai céljainak eléréséhez szükséges, nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák és termékek uniós gyártási kapacitásának növeléséhez, valamint biztosítsa a releváns kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférést, többek között a beszerzés diverzifikálása, a tagállamok geológiai erőforrásainak megfelelő kiaknázása és a nyersanyagok újrahasznosításának maximalizálása révén. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv négy pilléren alapul: a kiszámítható és egyszerűsített szabályozási környezet, a gyorsabb forráshoz jutás, a készségfejlesztés és az ellátási láncok rezilienciáját erősítő nyitott kereskedelem. 2023. március 16-án a Bizottság kiadott egy további közleményt „Az EU hosszú távú versenyképessége: előrettekintés a 2030 utáni időszakra” címmel, amely kilenc egymást erősítő tényezőre építve, a növekedést ösztönző szabályozási keret kialakítására irányul. A közlemény olyan szakpolitikai prioritásokat határoz meg, amelyek az Unió és tagállamai hosszú távú versenyképességét szolgáló szerkezeti javulás, megfelelően célzott beruházások és szabályozási intézkedések aktív biztosítására irányulnak. Az alábbi ajánlások segítséget nyújtanak az említett prioritások megvalósításához.

- (5) 2023-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere továbbra is az eszköz végrehajtásával összhangban alakul. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlások mindegyikét vagy jelentős részét érintik. A 2019., 2020. és 2022. évi országspecifikus ajánlások ugyancsak relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében.
- (6) A 2023. február 27-én elfogadott (EU) 2023/435 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁵ (a továbbiakban: a REPowerEU-rendelet) célja, hogy fokozatosan és gyorsan megszüntesse az Unió függőségét az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez hozzá fog járulni az energiabiztonsághoz és az Unió energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal növelve a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitásokat és az energiahatékonyságot. A REPowerEU-rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy olyan kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében, amelyek segíteni fogják a REPowerEU célkitűzéseinek elérését, új REPowerEU-fejezettel egészítsék ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervben foglaltaknak megfelelően az említett reformok és beruházások hozzá fognak járulni az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló ipara versenyképességének fokozásához, valamint a tagállamok számára 2022-ben és adott esetben 2023-ban kiadott energiavonatkozású országspecifikus ajánlásokban foglaltak megvalósításához is. A REPowerEU-rendelet bevezeti a vissza nem térítendő pénzügyi támogatások egy új kategóriáját, amelyet a helyreállítási és rezilienciaépítési terveik szerinti új, energiavonatkozású reformok és beruházások finanszírozása érdekében bocsátanak a tagállamok rendelkezésére.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.).

(7) A Bizottság 2023. március 8-án közleményt fogadott el, amelyben költségvetés-politikai iránymutatást nyújt 2024-re (a továbbiakban: a 2023. március 8-i közlemény). Ennek célja, hogy támogassa a tagállamok stabilitási és konvergenciaprogramjainak kidolgozását, és ezáltal erősítse a szakpolitikai koordinációt. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezése 2023 végén deaktiválásra kerül. Szorgalmazta, hogy 2023–2024-ben a költségvetési politikák biztosítsák az adósságszint középtávú fenntarthatóságát, és fenntartható módon fokozzák a potenciális növekedést, valamint felkérte a tagállamokat, hogy a 2023. évi stabilitási és konvergenciaprogramjaikban határozzák meg, hogy költségvetési terveik hogyan fogják biztosítani a Szerződés által a bruttó hazai termék (GDP) 3 %-ában meghatározott referenciaérték betartását, valamint biztosítani az államadósság hiteles és folyamatos csökkentését, vagy az adósság prudens szinten tartását középtávon. A Bizottság továbbá felkérte a tagállamokat, hogy fokozatosan szüntessék meg a háztartások és vállalkozások energiaársoktól való megvédése érdekében bevezetett nemzeti költségvetési intézkedéseket, kezdve a legkevésbé célzott intézkedésekkel. Jelezte, hogy amennyiben újabb energiaár-nyomás miatt a támogatási intézkedések meghosszabbítására volna szükség, a tagállamoknak az ilyen intézkedéseket célzottabban a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra kell alkalmazniuk. A Bizottság közölte, hogy a költségvetési ajánlásokat számszerűsíteni és differenciálni fogják. Emellett – az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2022. november 9-i közleményében javasoltak szerint – a költségvetési ajánlásokat a nettó elsődleges kiadások alapján fogják megfogalmazni. A Bizottság azt ajánlotta, hogy valamennyi tagállam továbbra is védje a nemzeti finanszírozású beruházásokat, és biztosítsa az eszköz és más uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállással, valamint a rezilienciaépítéssel kapcsolatos célok fényében. A Bizottság jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján és a hatályos jogi rendelkezésekkel összhangban – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat.

- (8) A Bizottság 2023. április 26-án az uniós gazdasági kormányzás szabályainak átfogó reformjára irányuló jogalkotási javaslatokat terjesztett elő. A javaslatok központi célkitűzése az államadósság fenntarthatóságának megerősítése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása valamennyi tagállamban reformok és beruházások révén. Javaslataiban a Bizottság a nemzeti felelősségvállalás fokozására, a keret egyszerűsítésére és a középtávra fektetett nagyobb hangsúlyra törekszik, hatékony és koherensebb végrehajtással kombinálva. Az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2023. március 14-i tanácsi következtetések szerint az a cél, hogy a jogalkotási munka 2023-ban lezáruljon.
- (9) Olaszország 2021. április 30-án az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke értelmében a Bizottság – az említett rendelet V. mellékletében meghatározott értékelési iránymutatásokkal összhangban – értékelt a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021. július 13-án elfogadta az Olaszország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló végrehajtási határozatát⁶. A részletek folyósítása a Bizottság által egy olyan határozatnak az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban történő elfogadásától függ, amely rögzíti, hogy Olaszország kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés feltételezi, hogy a korábbi mérföldkövek és célok teljesítése nem fordult vissza.
- (10) Olaszország 2023. május 2-án benyújtotta a 2023. évi nemzeti reformprogramját és a 2023. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK rendelet 4. cikkének (1) bekezdésével. A kapcsolódási pontok figyelembevételére érdekében a két programot együtt értékelték. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2023. évi nemzeti reformprogram Olaszországnak a helyreállítási és rezilienciaépítési terv megvalósítása terén tett előrehaladásról készített féléves jelentését is tükrözi.

⁶ ST 10160/21 INIT; ST 10160/21 ADD 1; ST 10160/21 ADD 1 REV 1; ST 10160/21 ADD 1 REV 2; ST 10160/21 ADD 1 REV 2 COR 1.

- (11) A Bizottság 2023. május 24-én közzétette az Olaszországra vonatkozó 2023. évi országjelentést. Ebben értékelte a Tanács által 2019 és 2022 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén Olaszország által elért előrehaladást, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Olaszország általi végrehajtását. Az említett elemzés alapján az országjelentés azonosított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívások tekintetében fennálló hiányosságokat, valamint új és kialakulóban lévő kihívásokat. A jelentés értékelte az Olaszország által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, valamint a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok végrehajtása terén elért előrehaladást, továbbá az Egyesült Nemzetek Szervezete fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért előrehaladást is.

(12) A Bizottság az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján Olaszország vonatkozásában mélyreható felülvizsgálatot végzett, és 2023. május 24-én közzétette annak eredményeit. A Bizottság megállapította, hogy Olaszországban túlzott makrogazdasági egyensúlyhiány áll fenn. Konkrétabban, bár történt némi javulás, az országot továbbra is sebezhetővé teszi a magas államadósság és a gyenge termelékenységnövekedés, amihez munkaerőpiaci sérülékenységek és a pénzügyi piacok bizonyos gyengeségei társulnak, amelyek határokon átnyúló jelentőséggel bírnak. Az országra jellemző, régóta fennálló sebezhetőségek az elmúlt években némileg enyhültek, de továbbra is jelentősek, és várhatóan nem fognak gyorsan megszűnni. A termelékenység tartósan alacsony növekedése meghatározó tényező Olaszország hosszú ideje gyenge gazdasági növekedésében, amely lelassítja az államadósság-leépítést, szűkíti a foglalkoztatási lehetőségeket és hatással van a bankok mérlegére. Az államadósság-ráta – a gazdaság fellendülésével – 2022-ben tovább csökkent. Azonban változatlanul magas, és számottevő költségvetési fenntarthatósági kihívást jelent. Az államadósság-ráta az előrejelzések szerint 2024-re tovább csökken, de konszolidációs intézkedések hiányában középtávon növekedni fog. A kormány további intézkedéseket hajtott végre a pénzügyi szektor rezilienciájának támogatása érdekében, és a nemteljesítő hitelek állománya jelentősen csökkent, de a bankok továbbra is nagymértékben ki vannak téve a szuverén kockázatnak. Némi előrelépés történt az egyensúlyhiány kezelésére irányuló szakpolitikák terén, de folyamatos erőfeszítésekre van szükség, és a helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtása továbbra is kulcsfontosságú szakpolitikai prioritás, mivel átfogó reformokat és jelentős beruházásokat foglal magában. Ahhoz, hogy a magas államadósságot határozottan csökkenő pályára lehessen állítani, a növekvő adósságszolgálati kamatkidadások és a népesség elöregedésével összefüggő emelkedő költségek közepette olyan többértékű megközelítésre van szükség, amely megfelelő elsődleges többletet biztosító prudens költségvetési politikákon, növekedésösztönző beruházásokon és reformokon, nagyobb adózási fegyelman, valamint a nemzeti és uniós források hatékony felhasználásán alapul. Olaszország olyan kihívásokkal néz szembe, amelyek tekintetében – a helyreállítási és rezilienciaépítési terv folyamatos és határozott végrehajtása mellett – további szakpolitikai erőfeszítések lehetnek szükségesek, különösen az adózás, a költségvetési keret és a nyugdíjrendszerek, valamint a demográfia, a munkaerőpiac és az energiaügy területén.

(13) Az Eurostat által hitelesített adatok alapján Olaszország GDP-arányos államháztartási hiánya a 2021. évi 9,0 %-ról 2022-ben 8,0 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 149,9 %-ról 2022 végére 144,4 %-ra esett. A Bizottság 2023. május 24-én a Szerződés 126. cikkének (3) bekezdése alapján jelentést tett közzé. E jelentésben megvizsgálta Olaszország költségvetési helyzetét, mivel az államháztartási hiány 2022-ben meghaladta a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket, az államadósság pedig meghaladta a Szerződésben a GDP 60 %-ában meghatározott referenciaértéket, és az ország nem felelt meg az adósságcsökkentési referenciaértéknek. A jelentés megállapította, hogy a hiányra vonatkozó kritérium és az adósságkritérium nem teljesült. A 2023. március 8-i közleményével összhangban a Bizottság nem javasolta, hogy 2023 tavaszán új túlzotthiány-eljárásokat indítsanak. A Bizottság ezt követően jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat. Olaszországnak ezt figyelembe kell vennie 2023. évi költségvetésének végrehajtása és 2024. évi költségvetés-terv-javaslatának elkészítése során.

(14) Az államháztartási egyenleget befolyásolta egyes lakásfelújítási adójóváírások új statisztikai kezelése, amelyek elszámolása most tőke-transzferként történik, és többnyire 2021–2022-ben volt esedékes⁷. Az egyenlegre hatást gyakoroltak az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése céljából hozott költségvetési politikai intézkedések is. 2022-ben az ilyen költségvetési politikai bevételecsökkentő intézkedések közé tartoztak a villamosenergia- és gázágazatban kivetett általános rendszerdíjak ellenőrzésére irányuló intézkedések, a gáz héakulcsának csökkentése, az üzemanyagárakra kivetett jövedéki adók csökkentése, az egy bizonyos jövedelmi szint alatt kereső munkavállalók társadalombiztosítási járulékainak csökkentése, míg az ilyen költségvetési politikai kiadásnövelő intézkedések közé tartoztak a villamosenergia- és gázszolgáltató vállalatoknak nyújtott támogatások, az alacsony jövedelmű háztartások villamosenergia- és földgázszámláira vonatkozó szociális kedvezmény kiterjesztése, a munkavállalóknak, nyugdíjasoknak és munkanélkülieknek rászorultsági alapon nyújtott juttatások, valamint az öregségi nyugdíjak 2 %-os növelése már 2022 októberében, jóllehet rendes körülmények között az inflációhoz kapcsolódó kötelező indexálás 2023-ban lett volna esedékes. Az említett intézkedések költségét részben ellensúlyozták az energiatermelők és -szolgáltatók rendkívüli bevételeire kivetett új adók, valamint a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia árára vonatkozó ellentételezési mechanizmusból és a villamosenergia-ágazatban alkalmazott kompenzációs mechanizmusból származó bevételek, amelyek a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról szóló (EU) 2022/1854 tanácsi rendelet⁸ végrehajtását szolgálják. A Bizottság becslése szerint az említett intézkedések nettó költségvetési költsége 2022-ben a GDP 2,5 %-ára tehető. Az államháztartási egyenlegre ugyancsak hatást gyakorolt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek felajánlott ideiglenes védelem költségvetési költsége, amely 2022-ben a GDP 0,1 %-ára becsülhető. Ugyanakkor a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedések becsült költsége a 2021. évi 3,4 %-ról 2022-ben a GDP 1,1 %-ára csökkent, mivel a kormány fokozatosan megszüntette a Covid19-válságra válaszul hozott intézkedések többségét.

⁷ Az új statisztikai módszer következtében 2021-ben a hiány GDP-arányosan 1,8 százalékponttal felfelé módosult. Az új statisztikai módszerrel kezelt adójóváírások hiánynövelő hatása a becslések szerint 2022-ben GDP-arányosan 2,6 százalékpontot tett ki.

⁸ A Tanács (EU) 2022/1854 rendelete (2022. október 6.) a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról (HL L 261. I, 2022.10.7., 1. o.).

- (15) A Tanács 2021. június 18-án azt ajánlotta⁹, hogy Olaszország 2022-ben használja ki az eszközt a helyreállítást támogató további beruházások finanszírozására, miközben prudens költségvetési politikát folytat. A Tanács ezenkívül azt ajánlotta, hogy Olaszország tartsa fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. A tanácsi ajánlás szerint Olaszországnak korlátoznia kell a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.
- (16) A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal¹⁰ a Tanács ajánlásával összhangban 2022-ben támogató volt, és a GDP 3,2 %-ának felelt meg. Olaszország – a Tanács ajánlásának megfelelően – továbbra is támogatta a helyreállítást az eszközből finanszírozott beruházások révén. Az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2022-ben a GDP 0,9 %-át tették ki (2021-ben a GDP 0,4 %-át). A nemzeti finanszírozású beruházások semleges módon járultak hozzá a költségvetési irányvonalhoz¹¹. Olaszország tehát a Tanács ajánlásával összhangban fenntartotta a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. Ugyanakkor a nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedése 2,4 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosított a költségvetési irányvonal számára. Ez a jelentős expanzív hozzájárulás magában foglalta a magasabb energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése érdekében hozott költségvetési politikai intézkedések addicionális hatását (a GDP 2,2 %-át kitevő nettó költségvetési többletköltség), valamint a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek felajánlott ideiglenes védelem költségeit (a GDP 0,1 %-a). Olaszország tehát kellő mértékben korlátozta a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

⁹ A Tanács ajánlása (2021. június 18.) amelyben véleményezi Olaszország 2021. évi stabilitási programját (HL C 304., 2021.7.29., 53. o.).

¹⁰ A költségvetési irányvonal – a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedéseket figyelmen kívül hagyva, de – az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások figyelembevételével számított elsődleges kiadások (diszkrecionális bevételi intézkedések nélküli) változásának a középtávú potenciális növekedéshez viszonyított arányával mérhető. További részletekért lásd a költségvetési statisztikai táblázatokban szereplő 1. keretben foglaltakat.

¹¹ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan 0,3 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítanak. Ez az épületfelújítási munkálatokhoz kapcsolódó adójóváírásokkal összefüggő kiadások növekedésével magyarázható, amelyek tőke-transzferként kerülnek elszámolásra.

- (17) A 2023. évi stabilitási program költségvetési előrejelzéseit alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv összhangban van a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésével, mind 2023-ra, mind 2024-re vonatkozóan. A kormány előrejelzése szerint a reál-GDP 2023-ban 1,0 %-kal és 2024-ben 1,5 %-kal nő. Összehasonlításképpen: a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban valamivel magasabb, 1,2 %-os, 2024-ben pedig valamivel alacsonyabb, 1,1 %-os reál-GDP-növekedést vetít előre, főként azért, mert azzal számol, hogy a beruházások kisebb mértékben járulnak hozzá a növekedéshez; a beruházások a kormány előrejelzése szerint az előző évhez képest 3,4 %-kal növekednek, míg a Bizottság 1,4 %-os növekedést prognosztizál.
- (18) A 2023. évi stabilitási programjában a kormány arra számít, hogy az államháztartási hiány 2023-ban a GDP 4,5 %-ára fog csökkenni. A 2023. évi csökkenés főként a következőket tükrözi: a lakások energiahatékonyságának javítását célzó magánberuházásokat támogató adójóváírásokhoz kapcsolódó tőketranszferek csökkenése, a közszférabeli munkavállalókra vonatkozó kompenzáció csökkenése az állami szerződések 2019–2021 közötti időszakra történő visszamenőleges megújítása nyomán, amivel összefüggésben a hátralékok jelentős részét 2022-ben elkönyvelték, a termelési támogatások csökkenése a villamosenergia- és gázipari vállalatoknak nyújtott alacsonyabb adójóváírásokkal összefüggésben, valamint a főként az inflációhoz indexált államkötvények hozamcsökkenésének betudható alacsonyabb kamatkiadások. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2022 végi 144,4 %-ról 2023 végére várhatóan 142,1 %-ra csökken. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 4,5 %-ának megfelelő költségvetési hiányt prognosztizál. Ez összhangban van a 2023. évi stabilitási programban prognosztizált hiánnyal. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alacsonyabb, 140,4 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2023 végére. A különbség a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzésében szereplő magasabb nominális GDP-növekedésnek tudható be.

(19) A 2023. évi államháztartási egyenleget várhatóan továbbra is befolyásolják a megemelkedett energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése céljából hozott intézkedések. Ide tartoznak a 2022-től meghosszabbított intézkedések (különösen: a villamosenergia- és gázszolgáltató vállalatoknak nyújtott támogatások, a villamosenergia- és gázágazatban kivetett általános rendszerdíjak ellenőrzésére irányuló intézkedések, a gáz héakulcsának csökkentése, valamint az egy bizonyos jövedelmi szint alatt kereső munkavállalók társadalombiztosítási járulékainak csökkentése), továbbá új intézkedések is, mint például a 2023. október és december közötti időszakban az összes háztartásnak nyújtandó fűtési támogatás. Ezen intézkedések költségét továbbra is részben ellensúlyozzák az energiatermelők és -szolgáltatók rendkívüli bevételeire kivetett adók. Az említett bevételeket figyelembe véve, a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint a támogatási intézkedések nettó költségvetési költsége 2023-ban a GDP 1,0 %-ának felel meg¹². 2023-ban a legtöbb intézkedés a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő háztartásokat vagy vállalkozásokat célozza, bár az energiatámogatási intézkedések többsége nem őrzi meg teljes mértékben az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést. Ebből adódóan a Tanács 2022. július 12-i ajánlásának¹³ való megfelelés értékelése során figyelembe veendő célzott támogatási intézkedések összegét a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 0,7 %-ára becsüli (szemben a 2022. évi 1,2 %-kal). Végezetül a 2023. évi államháztartási egyenleget a várakozások szerint javítani fogja a Covid19-válság kapcsán bevezetett, a becslések szerint a GDP 1,1 %-át kitevő ideiglenes szükséghelyzeti intézkedések teljes megszüntetése.

¹² Ez az adat az említett intézkedések éves költségvetési terhének szintjét mutatják, beleértve a folyó bevételeket és kiadásokat, valamint – adott esetben – a tőkekiadási intézkedéseket is.

¹³ A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Olaszország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Olaszország 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 96. o.).

- (20) 2022. július 12-i ajánlásában a Tanács azt ajánlotta, hogy Olaszország 2023-ban biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a tagállami finanszírozású elsődleges folyó kiadás növekedését a potenciális kibocsátás középtávú növekedése¹⁴ alatt tartja, figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknél nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Ugyanakkor Olaszországnak készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Olaszországnak azt is ajánlották, hogy fokozza a zöld és digitális átállásra, valamint – a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével – az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat, többek között az eszköz és más uniós alapok felhasználásával.

¹⁴ A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alapján Olaszország esetében a potenciális kibocsátás középtávú (tízéves átlagos) növekedése nominális értéken 6,4 %-ra tehető.

(21) A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal restriktív lesz (a GDP +2,6 %-a), magas inflációs környezetben. 2022-ben a költségvetési irányvonal expanzív volt (a GDP –3,2 %-a). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023-as növekedése az előrejelzések szerint a GDP 0,9 %-ának megfelelő restriktív hozzájárulást biztosít a költségvetési irányvonal számára. Ezért a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások előre jelzett növekedése összhangban van a Tanács 2022. július 12-i ajánlásával. A nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások előre jelzett restriktív hatása lényegében a háztartásokat és a vállalkozásokat célzó, az energiaárak emelkedésére válaszul hozott (célzott és nem célzott) támogatási intézkedések (GDP-arányosan 1,5 százalékponttal) csökkentett költségeinek tudható be. A nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedésének fő mozgatórugói a nyugdíjkiadásoknak az előző évi inflációhoz való részleges indexálás¹⁵ miatti növekedése, valamint az alacsony és közepes jövedelműek esetében a munkát terhelő adóknak a közelmúltban elfogadott további csökkentése. Az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2023-ban várhatóan a GDP 1,4 %-át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások az előrejelzések szerint 0,1 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítanak a költségvetési irányvonal számára¹⁶. Ezért Olaszország addicionális beruházásokat tervez finanszírozni az eszközből és más uniós alapokból, és az előrejelzések szerint fenntartja a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. Olaszország a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra – például a vasúti hálózatra, a megújuló energiára, a hidrogénre, a villamosenergia-hálózatokra és a fenntartható mobilitásra, a földterületek és a vízkészletek védelmére, valamint a közigazgatás felhőalapú infrastruktúrájára – irányuló közberuházásokat tervez finanszírozni, részben az eszközből és más uniós alapokból. A 2023 májusában Olaszországot sújtó pusztító árvizekkel összefüggésben az ezen árvizekhez kapcsolódó közvetlen szükséghelyzeti támogatás költségét figyelembe fogják venni a megfelelés későbbi értékelései során, és elvben egyszeri és átmeneti intézkedésnek fogják tekinteni¹⁷.

¹⁵ A 197/2022. törvény a 2023–24-es időszakban kifizetett nyugdíjak indexálási mechanizmusának részleges felülvizsgálatáról rendelkezik, ami korlátozta az infláció költségvetési előrejelzésekre gyakorolt hatását.

¹⁶ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan 2,3 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítanak. Ez az épületfelújítási munkálatokhoz kapcsolódó adójóváírásokkal összefüggő kiadások várható csökkenésével magyarázható.

¹⁷ Az egyszeri intézkedés meghatározását lásd a következő dokumentumban: „European Commission Report on Public Finances in EMU 2015” (Az Európai Bizottság jelentése: Államháztartás a GMU-ban, 2015).

- (22) A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány 2024-ben várhatóan a GDP 3,7 %-ára csökken. A 2024. évi csökkenés főként a folyó termelőfelhasználásra, valamint a villamosenergia- és gázipari vállalatoknak nyújtott adójóváírásokra fordított kiadások csökkenését tükrözi. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság 2024 végén várhatóan 141,4 %-ra csökken. Az előrejelzés zárónapján ismert szakpolitikai intézkedések alapján a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a GDP 3,7 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít 2024-ben. Ez összhangban van a 2023. évi stabilitási program hiány-előrejelzésével, bár a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése nem tartalmazza a GDP 0,2 %-ának megfelelő mértékű tervezett, hiánynövekedést eredményező intézkedéseket, amelyek részletei még nem ismertek. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alacsonyabb, 140,3 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2024 végére. A különbség a Bizottság előrejelzésében szereplő magasabb nominális GDP-növekedésnek tudható be.
- (23) A 2023. évi stabilitási program az összes energiatámogatási intézkedés fokozatos megszüntetését irányozza elő 2024-ben. A Bizottság szintén azt feltételezi, hogy 2024-ben valamennyi energiatámogatási intézkedés megszűnik. Ez azon a feltételezésen alapul, hogy az energiaárak nem fognak újból emelkedni.

- (24) Az 1466/97/EK rendelet értelmében a középtávú költségvetési célkitűzés teljesítése érdekében megfelelő éves javulást kell elérni a strukturális költségvetési egyenlegre vonatkozóan, a GDP 0,5 %-át véve viszonyítási alapul¹⁸. Figyelembe véve a költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatos megfontolásokat, és azt, hogy a hiányt a Szerződés által a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, a Bizottság szerint helyénvaló volna 2024-re legalább a GDP 0,7 %-ának megfelelő mértékben javítani a strukturális egyenleget. Egy ilyen javulás biztosítása érdekében – és a Bizottság módszertanával összhangban – a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások növekedése 2024-ben nem haladhatja meg az 1,3 %-ot, amint azt ezen ajánlás is tükrözi. Ugyanakkor a fennmaradó (a Bizottság jelenlegi becslése szerint 2023-ban a GDP 1,0 %-ának megfelelő) energiatámogatási intézkedéseket fokozatosan meg kell szüntetni – ha azt az energiapiaci fejlemények lehetővé teszik, a legkevésbé célzott intézkedésekkel kezdve –, és az ebből eredő megtakarításokat a költségvetési hiány csökkentésére kell felhasználni. A Bizottság becslései szerint ez a nettó elsődleges kiadásoknak a 2024-re ajánlottnál kisebb mértékű növekedéséhez vezetne.
- (25) Változatlan szakpolitikákat feltételezve, a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások 2024-ben 0,8 %-kal történő növekedését prognosztizálja, amely nem éri el az ajánlott növekedési mértéket. A 2023 májusában Olaszországot sújtó pusztító árvizekkel összefüggésben az ezen árvizekhez kapcsolódó közvetlen szükséghelyzeti támogatás költségét figyelembe fogják venni a megfelelő későbbi értékelései során, és elvben egyszeri és átmeneti intézkedésnek fogják tekinteni.
- (26) A 2023. évi stabilitási program szerint az állami beruházások GDP-arányosan a 2023. évi 3,3 %-ról 3,8 %-ra nőnek 2024-ben. A magasabb beruházási szint a magasabb nemzeti finanszírozású beruházásokat és az Unió által – többek között az eszközből – finanszírozott beruházásokat tükrözi. A 2023. évi stabilitási program olyan reformokat és beruházásokat említ, amelyek várhatóan hozzájárulnak a költségvetés fenntarthatóságához, valamint a fenntartható és inkluzív növekedéshez. Ezen reformok és beruházások közé tartozik a közbeszerzési kódex reformja, amely a helyreállítási és rezilienciaépítési tervnek is részét képezi, valamint a 2023. márciusi felhatalmazó törvényben foglalt adórendszer (a továbbiakban: az adóreformról szóló felhatalmazó törvény).

¹⁸ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikke szintén a GDP több mint 0,5 %-át kitevő kiigazítást ír elő azon tagállamok számára, amelyek a GDP 60 %-a feletti adósságszinttel vagy kifejezett adósságfenntarthatósági kockázattal rendelkeznek.

- (27) A 2023. évi stabilitási program felvázolja a 2026-ig tartó középtávú költségvetési pályát. A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány 2025-ben várhatóan a GDP 3,0 %-ára, 2026-ra pedig 2,5 %-ára csökken. Az államháztartási hiány tehát a tervek szerint 2025-től nem fogja meghaladni a GDP 3 %-át. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2024 végi 141,4 %-ról 2026 végére várhatóan 140,4 %-ra csökken.
- (28) Olaszországban a munkát terhelő adóék a többi tagállamhoz képest minden jövedelmi szinten magas maradt, annak ellenére, hogy 2022-ben csökkentették a személyi jövedelemadókat. Ezenkívül az átalányrendszer önfoglalkoztatókra való kiterjesztése aggályokat vet fel az adórendszer méltányosságával és hatékonyságával kapcsolatban. A jövedelemnövekedésre vonatkozó új átalányrendszer 2023-as bevezetése tovább fokozta a rendszer összetettségét. 2023 márciusában a kormány az adórendszer általános reformjáról szóló új felhatalmazó törvényt (az adóreformról szóló felhatalmazó törvény) fogadott el. Ez várhatóan megold majd néhány régóta fennálló gyengeséget, többek között a munkát terhelő adók csökkentésével, valamint az adókiadások és a társasági adók egyszerűsítésével és egyszerűsítésével. E reform végrehajtása során alapvető fontosságú az adórendszer progresszivitásának megőrzése, az összetettség csökkentése, a foglalkoztatási ösztönzők növelése, az adózási fegyelem megerősítése és a költségvetési semlegesség biztosítása. E tekintetben a munka adóterhének költségvetés-semleges módon történő csökkentése érdekében lehetőség van a növekedés szempontjából kevésbé hátrányos egyéb forrásokból, például az ingatlanokból, a hozzáadottérték-adóból és az állami tulajdonban lévő tengerparti ingatlanok használatának engedélyezéséből származó bevételek növelésére. Emellett van még mozgástér a környezetvédelmi adók kialakításának javítására is, amelyek a viszonylag magas bevételek ellenére nem mozdítják elő kellőképpen a tisztább technológiákra való átállást, többek között a környezeti szempontból káros támogatások széles körű alkalmazása miatt. Fontos továbbá kezelni azt a régóta fennálló kihívást, amely nem szerepel az adóreformról szóló felhatalmazó törvényben, nevezetesen a nagyrészt elavult kataszteri értékeket, amelyek az ingatlanadó kiszámításának alapjául szolgálnak.

(29) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és az említett rendelet V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Olaszország helyreállítási és rezilienciaépítési tervének végrehajtása folyamatban van, azonban egyre nagyobb a késedelem kockázata. Olaszország a tervvel összefüggésben 151 mérföldkőhöz és célhoz kapcsolódóan három kifizetési kérelmet nyújtott be, és ennek nyomán összesen 42 milliárd EUR folyósítására került sor (az összeg az első két kifizetési kérelmet foglalja magában, a harmadik értékelés alatt áll). A 2026-ig rendelkezésre álló eszköz ideiglenes jellege miatt elengedhetetlen a helyreállítási és rezilienciaépítési terv gyors végrehajtása és a módosítására irányuló tárgyalások mielőbbi folytatása. Fontos, hogy Olaszország – különösen szubnacionális szinten – megerősítse a közigazgatási kapacitást a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt kötelezettségvállalások teljesítésének folytatása érdekében, miközben a terv zökkenőmentes és időben történő végrehajtásához továbbra is kulcsfontosságú a hatékony és teljes mértékben működőképes irányítási keret. Továbbra is alapvető fontosságú az esetleges késedelmek és a végrehajtással kapcsolatos problémák korai azonosítása, valamint az ezek kezelésére szolgáló intézkedések időben történő meghozatala. Az (EU) 2021/241 rendelet 14. cikkének (6) bekezdésével összhangban Olaszország 2023. március 31-én jelezte, hogy további hiteltámogatást szándékozik igényelni az eszköz keretében. A kiegészítéssel és a REPowerEU-fejezettel kapcsolatos tárgyalások folyamatban vannak, bár Olaszország nem nyújtott be hivatalos javaslatot. Az új REPowerEU-fejezetnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe való gyors beillesztése lehetővé fogja tenni további reformok és beruházások finanszírozását, támogatva Olaszország stratégiai célkitűzéseit az energetika és a zöld átállás területén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint az említett terven túlmutató egyéb gazdasági és foglalkoztatáspolitikák sikeres végrehajtása szempontjából továbbra is fontos a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek és más releváns érdekelt felek szisztematikus és hatékony bevonása az átfogó szakpolitikai menetrend iránti széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.

- (30) A Bizottság Olaszország kohéziós politikai programozási dokumentumainak jelentős részét 2022-ben, egy dokumentumot pedig 2023-ban hagyott jóvá. A kohéziós politikai programoknak a REPowerEU-fejezetet is tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel komplementer módon és azzal szinergiában történő gyors végrehajtása kulcsfontosságú a zöld és digitális átállás megvalósításához, a gazdasági és társadalmi reziliencia növeléséhez, valamint a kiegyensúlyozott területfejlesztéshez Olaszországban.
- (31) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint a kohéziós politikai programok által kezelt gazdasági és szociális kihívásokon felül Olaszország számos további kihívással szembesül az energiapolitika és a zöld átállás, különösen a megújuló energia elterjedése, a gázszállítás, az energiahatékonyság, a zöld készségek biztosítása és megszerzése és a fenntartható mobilitás kapcsán.
- (32) A megújulóenergia-kapacitás nagyon lassan nőtt az elmúlt évben, és a fosszilis tüzelőanyagok aránya az energiaszerkezetben továbbra is jelentős. A megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása érdekében Olaszország a megújuló energiaforrások engedélyezési eljárását szabályozó meglévő kerettel kapcsolatos módosításokat fogadott el. További erőfeszítésekre van szükség a közigazgatási és a jogszabályi keret közötti, nemzeti és szubnacionális szintű koherencia, valamint a legkorszerűbb energiatechnológia szempontjából való jelentőségük biztosítása érdekében. Például az összes kapcsolódó normát egységes szerkezetbe (*Testo unico*) lehetne foglalni; ugyanakkor aktualizálni kell a nemzeti szint alatti hatóságok által a projektek értékelése során követett iránymutatásokat. Végezetül további beruházásokra van szükség a nemzeti hálózat korszerűsítéséhez, valamint az olasz szárazföld, Szicília és Szardínia közötti összeköttetések kiépítéséhez a várható nagyobb termelési kapacitás figyelembevételével és az ehhez kapcsolódó nagyobb mennyiségű megújuló energia felvétele érdekében.

- (33) A gázhálózat szűk keresztmetszetei továbbra is fennállnak. Olaszország tárgyalásokat folytat észak-afrikai partnerekkel a meglévő csővezetékek és gázrendszer-összekötők importkapacitásának növelésére irányuló beruházásokról. Ez elősegítené a behozatal diverzifikálását, és ezáltal megerősítené az energiaellátás biztonságát. További beruházásokra van azonban szükség a meglévő belföldi hálózat szűk keresztmetszeteinek megszüntetése érdekében, amely nem rendelkezik elegendő szállítási kapacitással ahhoz, hogy megnövekedett mennyiségű gázt juttasson az ország déli részéről északra. A fosszilizüzelőanyag-infrastruktúrákba való beruházást a feltétlenül szükséges mértékre kell korlátozni, és úgy kell megtervezni, hogy időtálló legyen, elkerülve az éghajlat-politikai célkitűzésekkel össze nem egyeztethető technológiáktól való függést vagy az energetikai átállás költségeinek növekedését.
- (34) Olaszország földgázfogyasztása a 2022. augusztus és 2023. március közötti időszakban – az (EU) 2022/1369 tanácsi rendeletben¹⁹ meghatározott 15 %-os csökkentési célt meghaladva – 19 %-kal csökkent az előző öt év azonos időszakának átlagos gázfogyasztásához képest. Olaszország az (EU) 2023/706 tanácsi rendelet²⁰ értelmében folytathatná a gázkereslet 2024. március 31-ig történő ideiglenes csökkentésére irányuló erőfeszítéseit. Az épületek energiahatékonyságának javítására irányuló intézkedéseknek célzottaknak kell lenniük. Olaszország épületállománya jelentős energiahatékonysági potenciállal rendelkezik, különös tekintettel a régi és energiaigényes épületek nagy arányára. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervben szereplő meglévő intézkedéseket ki lehetne egészíteni olyan intézkedésekkel, mint például a legrosszabb energiahatékonyságú épületek, többek között a kereskedelmi célú épületek és a köztulajdonú bérlakások energiahatékonyságának növelésére irányuló, célzott ösztönző rendszerek, biztosítva mindeközben, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások javát szolgálják ezek az intézkedések, továbbá elkerülve a regresszív hatásokat. Az említett intézkedések különösen a kis-, közép- és mikrovállalkozások javát szolgálnák, amelyek gyakran nem rendelkeznek az energiahatékonyságuk javításához szükséges műszaki és pénzügyi kapacitással. Ugyanezek az intézkedések elősegítenék azt is, hogy csökkenjen az energiaszegénység, amelynek leküzdését további intézkedések is szolgálhatnak, például az energiamegtakarításra irányuló, személyre szabott szolgáltatásokat nyújtó egyablakos ügyintézési pontok. Az energiahatékonyság növelése szempontjából előnyös lenne a környezettudatos tervezés és az energiacímkezés fokozott piacfelügyelete is.

¹⁹ A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete (2022. augusztus 5.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről (HL L 206., 2022.8.8., 1. o.).

²⁰ A Tanács (EU) 2023/706 rendelete (2023. március 30.) az (EU) 2022/1369 rendeletnek a gázra vonatkozó keresletcsökkentési intézkedésekkel kapcsolatos keresletcsökkentési időszak meghosszabbítása, valamint az intézkedések végrehajtására vonatkozó jelentéstétel és nyomon követés megerősítése tekintetében történő módosításáról (HL L 93., 2023.3.31., 1. o.).

- (35) Az infrastrukturális hiányosságok és a környezeti szempontból káros támogatások – beleértve a közúti közlekedést is – továbbra is jelentősek, és akadályozzák a fenntarthatóbb közlekedési megoldásokra való átállást. Például az elektromos töltőállomások átlagos száma nem éri el az uniós átlagot. A környezeti szempontból káros támogatások közé tartozik a magánhasználatra rendelkezésre álló cégautók átalányadóztatása, valamint a teherszállításban használt dízelolaj jövedéki adójának visszatérítése. Az elektromos töltőállomások kiépítésére és az említett támogatások megszüntetésére irányuló erőfeszítések folytatása kulcsfontosságú a kibocsátásmentes járművek piacának megszilárdításához.
- (36) A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban és szakmákban – ideértve a nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák gyártását, bevezetését és karbantartását – jelentkező munkaerő- és szakemberhiány szűk keresztmetszeteket hoz létre a klímasemleges gazdaságra való átállás terén. A szakemberhiány csökkentéséhez, valamint a munkaerőpiaci integráció és a munkaerő-átcsoportosítás előmozdításához elengedhetetlenek a változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a célzott továbbképzési és átképzési intézkedések. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat hasznosítása érdekében az említett intézkedéseknek hozzáférhetőnek kell lenniük, különösen a zöld átállás által leginkább érintett személyek számára, illetve ágazatokban és régiókban. Olaszországban a zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú, magas és alacsony képzettséget igénylő szakmákat egyaránt érinti a munkaerőhiány. Ugyanakkor a képzési támogatás gyakran nem jut el a zöld átállás által leginkább érintett munkavállalókhöz. A zöld átálláshoz szükséges készségek hiánya a közszférában, különösen helyi szinten, szintén hátráltatja a zöld beruházásokat. Olaszország jelentős regionális egyenlőtlenségekkel néz szembe, amelyek súlyosbodhatnak, ha a helyi munkaerőpiacok nem tudják megragadni a zöld átállásban rejlő lehetőségeket. Emellett a zöld átálláshoz szükséges készségek fejlesztése, többek között a fenntartható talajgazdálkodás terén, kulcsfontosságú lenne az éghajlatváltozás hatásai, különösen a súlyosbodó árvizek és a tartós aszályok elleni küzdelemben.
- (37) A Bizottság értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi stabilitási programot, és véleményét²¹ az 1. ajánlás tükrözi.

²¹ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény.

- (38) Az euroövezeti tagállamok gazdasági közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel a Tanács azt ajánlotta az euroövezeti tagállamoknak, hogy – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy i. megőrizzék az adósság fenntarthatóságát és 2023-ban tartózkodjanak az aggregált kereslet széles körű támogatásától; célzottabbá tegyék a magas energiaárak hatását enyhítő költségvetési intézkedéseket; valamint mérlegeljék, hogy – az energiaárakra nehezedő nyomás csökkenésével – miként lehetne megfelelő módon leépíteni a támogatásokat; ii. fenntartsák a zöld és a digitális átállás támogatására irányuló közberuházások magas szintjét és ösztönözzék az ilyen célú magánberuházásokat; iii. támogassák a vásárlóerő csökkenését enyhítő bérfejlesztéseket, ugyanakkor korlátozzák az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokat; tovább javítsák az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket; valamint fellépjenek a szakemberhiány kezelése érdekében; iv. javítsák az üzleti környezetet és biztosítsák, hogy a vállalkozásoknak nyújtott energiatámogatás költséghatékony és ideiglenes legyen, az életképes vállalkozásokra irányuljon, és fenntartsa a zöld átállás ösztönzőit; valamint v. megőrizzék a makroszintű pénzügyi stabilitást és nyomon kövessék a kockázatok alakulását, egyúttal folytassák a bankunió kiteljesítésére irányuló munkát. Olaszország esetében az 1., 2. és 3. ajánlás hozzájárul az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlásban szereplő első, második, harmadik és negyedik ajánlás végrehajtásához.
- (39) A Bizottság mélyreható felülvizsgálata és ezen értékelés fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi nemzeti reformprogramot és a 2023. évi stabilitási programot. A Tanácsnak az 1176/2011/EU rendelet 6. cikke szerinti ajánlásait az 1. ajánlás tükrözi. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikai intézkedések hozzájárulnak a magas államadóssághoz és a gyenge termelékenység-növekedéshez kapcsolódó sebezhetőségek kezeléséhez. A 2. ajánlás hozzájárul az 1. ajánlás teljesítéséhez. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikai intézkedések – a (38) preambulumbeközdéssel összhangban – egyaránt hozzájárulnak az egyensúlyhiányok kezeléséhez és az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlásban szereplő ajánlások végrehajtásához,

AJÁNLJA, hogy Olaszország 2023-ban és 2024-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. 2023-ban és 2024-ben a lehető leghamarabb szüntesse meg a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és a kapcsolódó megtakarításokat fordítsa a költségvetési hiány csökkentésére. Amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése új vagy meghosszabbított támogatási intézkedéseket tenne szükségessé, biztosítsa, hogy az ilyen támogatási intézkedések célzottan a kiszolgáltatott helyzetű háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, és költségvetési szempontból megfizethetők legyenek, és megőrizték az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket.

Biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 1,3 %-ra²² korlátozza.

Tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa az eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében.

A prudens középtávú költségvetési pozíció elérése érdekében a 2024 utáni időszakban is folytasson a fokozatos és fenntartható konszolidációra irányuló középtávú költségvetési stratégiát, a magasabb fenntartható növekedést elősegítő beruházásokkal és reformokkal kombinálva.

Csökkentse még jobban a munkát terhelő adókat, és tegye hatékonyabbá az adórendszert az adóreformról szóló felhatalmazó törvény elfogadása és megfelelő végrehajtása révén, eközben őrizze meg az adórendszer progresszivitását és javítsa a méltányosságát, különösen az adókiadások – többek között a héa és a környezeti szempontból káros támogatások – észszerűsítése és csökkentése, valamint az adótörvény összetettségének csökkentése révén. Hangolja össze a kataszteri értékeket az aktuális piaci értékekkel.

²² Ez az összeg a becslések szerint 2024 tekintetében a strukturális költségvetési egyenleg legalább 0,7 %-os GDP-arányos éves javulásának felel meg, a (24) preambulumbekzdésben ismertetettek szerint.

2. Biztosítsa a hatékony irányítást és erősítse – különösen szubnacionális szinten – a közigazgatási kapacitást, hogy lehetővé tegye a helyreállítási és rezilienciaépítési terv továbbra is gyors és egyenletes végrehajtását. Gyorsan véglegesítse a REPowerEU-fejezetet annak végrehajtása mielőbbi megkezdése céljából. Folytassa a kohéziós politikai programok gyors végrehajtását, biztosítva a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel való szoros kiegészítő jelleget és szinergiát.
3. Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést. Egyszerűsítse az engedélyezési eljárásokat a megújulóenergia-termelés bővítésének felgyorsítása érdekében, és az így előállított energia felvételének biztosítása céljából fejlessze a villamosenergia-összeköttetést. Növelje a belső gázszállítási kapacitást az energiabehozatal diverzifikálása és az energiaellátás biztonságának megerősítése érdekében. Növelje az energiahatékonyságot a lakossági és vállalati ágazatokban, többek között célzottabb ösztönző rendszerek révén, amelyek különösen a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő háztartásokra és a legrosszabb teljesítményű épületekre irányulnak. Mozdítsa elő a fenntartható mobilitást, többek között a környezeti szempontból káros támogatások megszüntetése és az elektromos töltőállomások kiépítésének felgyorsítása révén. Fokozza a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák biztosítására és megszerzésére irányuló szakpolitikai erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben,

a Tanács részéről
az elnök